

«Τα πλοία της συμπόνοιας»

Η αληθινή ιστορία της διάσωσης των Ελλήνων της Σμύρνης το Σεπτέμβριο του 1922

Τη Δευτέρα 7 Ιουνίου 2010, παρουσιάστηκε στην Εστία Ν. Σμύρνης το βιβλίο του ομογενούς μας από τις Η.Π.Α. κ. **Χρήστου Παπουτσή** με τίτλο: «Τα πλοία της Συμπόνοιας. Η αληθινή ιστορία της διάσωσης των Ελλήνων της Σμύρνης το Σεπτέμβριο του 1922».

Το βιβλίο παρουσίασαν οι: κ. **Χρήστος Σταυράκογλου**, φιλόλογος και ιστορικός, κ. **Γιάννης Μανούκας**, φιλόλογος και ιστορικός, κ. **Ντίνος Σιώτης**, ποιητής και εκδότης του περιοδικού «Δέκατα», καθώς και ο φιλόλογος κ. **Ευάγγελος Γδοντέλλης** που είχε και τον συντονισμό της παρουσίασης. Λίγα λόγια είπε για το βιβλίο του και ο συγγραφέας.

Από βιντεοπροβολέα προβλήθηκαν φωτογραφίες σχετικές με το ιστορικό πλαίσιο της εποχής, στην οποία αναφέρεται το θέμα της μελέτης. Μετά το τέλος της εκδήλωσης η κ. **Μαίρη Παπουτσή**, σύζυγος του συγγραφέα, απήγγειλε στα ελληνικά το ποίημα του Horton «ΣΜΥΡΝΗ».

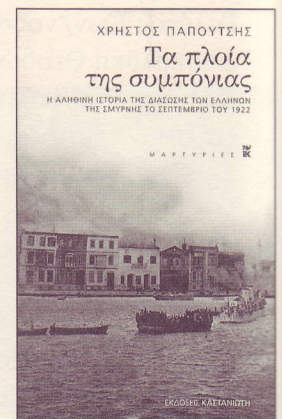
Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ν. Σμύρνης κ.κ. **Συμεών**, ο Αναπληρωτής ΥΠΕΧΩΔΕ και Βουλευτής Λέσβου κ. **Νίκος Σηφουνάκης**, και βέβαια ο Πρόεδρος της Εστίας κ. **Ιωάννης Καλογεϊτονας**, οι οποίοι, μετά τους παρουσιαστές, μίλησαν για την ιστορική σημασία της συγγραφής του βιβλίου. Την εκδήλωση παρακολούθησαν μέλη της Εστίας, συντοπίτες και φίλοι του συγγραφέα.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο συγγραφέας του βιβλίου κ. Χρήστος Παπουτσή από το HAVERHILL της Μασσαχουσέτης είναι δεύτερης γενιάς Έλληνας της Αμερικής. Ο πατέρας του γεννήθηκε στη Βατούσα της Λέσβου και η οικογένεια της μητέρας του κατάγεται από το Ασβεστοχώρι Θεσσαλονίκης. Σπούδασε Διοίκηση Επιχειρήσεων στο Πανεπιστήμιο του Νιου Χαμσάιρ και στη συνέχεια πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, στον τομέα της Νομικής, Διαμεσολάβησης και Ψυχολογίας και έλαβε τον τιμητικό τίτλο του διδάκτορα της Νομικής. Στη συνέχεια και για τριανταπέντε χρόνια ασχολήθηκε με τη Διοίκηση των Επιχειρήσεων. Έχει δώσει διαλέξεις με θέμα τη Διοίκηση των Επιχειρήσεων και την επιχειρηματική ηθική σε Πανεπιστήμια και Ινστιτούτα της Ευρώπης και των ΗΠΑ, μεταξύ των οποίων της Οξφόρδης, καθώς και στο Ελληνοαμε-

ρικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο της Αθήνας. Πέρα από το ενδιαφέρον του για την επιχειρηματική ηθική, έχει ερευνήσει εκτενώς τα σχετικά με την καταστροφή της Σμύρνης και την τύχη των προσφύγων της, μέσα από την επαφή του με πολλούς Μικρασιάτες της Μυτιλήνης. Τον τελευταίο καιρό εξέδωσε επίσης, προς το παρόν μόνο στην Αγγλική γλώσσα, νέο βιβλίο με θέμα τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Έχει επίσης δημιουργήσει στο διαδίκτυο μία μη κερδοσκοπική ενημερωτική και επικοινωνιακή υπηρεσία για τον απανταχού Ελληνισμό. (Hellenic Communication Service). (www.helleniccomserve.com).

Χάρη στο φιλανθρωπικό του έργο, τόσο

στη γενέτειρά του, όσο και σε διεθνείς κύκλους, τού έχουν απονεμηθεί πολλά βραβεία και διακρίσεις, ενώ κατέχει τον τίτλο του Άρχοντα του Οικουμενικού Πατριαρχείου (Τάγμα του Αγίου Ανδρέα).

Το βιβλίο του, που παρουσιάστηκε, αναφέρεται στη διάσωση 300.000 περίπου προσφύγων, που προκάλεσε η κατάρρευση του Μικρασιατικού μετώπου τον Αύγουστο του 1922, οι οποίοι μεταφέρθηκαν από την προκυμαία της Σμύρνης και άλλες περιοχές της Μικρασιατικής ακτής στην Ελλάδα, χάρη στη δραστηριότητα διαμεσολάβηση ενός Αμερικανού ιεραποστόλου, και υποδιευθυντή της ΧΑΝ (YMCA) στο προάστιο της Σμύρνης Παράδεισος, ASA JENNINGS.

Ο εκ των παρουσιαστών του βιβλίου Γιάννης Μανούκας ανέφερε μεταξύ άλλων για το βιβλίο τα εξής:

«Κοινό χαρακτηριστικό των εθνικών κρατών, και ιδιαίτερα εκείνων των οποίων η ιστορία είναι κατάστικτη από δραματικά γεγονότα, αποτελεί η δημιουργία εθνικών μύθων που διαχέονται στις ιστορικές μνήμες των λαών και νοθεύουν και ενίοτε παραποιούν την ιστορική αλήθεια, επισκιάζοντας ή αποσιωπώντας πραγματικά γεγονότα. Ανά-

λογη μυθοπλασία χαρακτήριζε ανέκαθεν τις ιστορικές μνήμες του Ελληνικού λαού, ιδιαίτερα αυτές που αφορούν στις κρίσιμες και συνάμα τραγικές στιγμές της ιστορίας του. Και θεωρώ ότι ο συγκινησιακός φόρτος τον οποίο προκάλεσε η Μικρασιατική εκστρατεία και η τραγική κατάληξή της, που έθαψε στα αποκαΐδια της Σμύρνης τη Μεγάλη Ιδέα- τη μήτρα εκείνη της νεότερης εθνικής μας μυθοπλασίας- δημιούργησε ανάλογους μύθους και επισκίασε, τυχαία ή σκόπιμα, ιστορικά γεγονότα.

Στην περίπτωση αυτή εντάσσεται αναμφίβολα και η μεγαλειώδης πράξη του **Asa Jennings**, άγνωστη στο ευρύ κοινό, Ελληνικό και ξένο. Λίγες μόνο αράδες, ακόμα και σε εκτενείς ιστορικές συγγραφές, αφιερώνονται στο γεγονός αυτό.

Βαραίνουν ασφαλώς στις μνήμες του έθνους μας οι τραγικές στιγμές που έζησαν δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες ομογενείς μας Μικρασιάτες στην προκυμαία της Σμύρνης, για μερόνυχτα πολλά, υφιστάμενοι τα πάνδεινα από τα ανθρώπινα κτήνη του Κεμαλικού στρατού και την αλπτεία των ατάκτων μέσα στην αποπνικτική ατμόσφαιρα των καπνών της καιόμενης πόλης και του καύσωνα. (Και βέβαια «συνωστίζονταν», όπως

Στο πάνελ ο κ. Ιωάννης Μανούκας, ο κ. Βαγγέλης Γδοντέλης, ο κ. Χρήστος Σταυράκογλου, ο κ. Ντίνος Σιώτης και ο συγγραφέας κ. Χρήστος Παπουτσής. Στο βήμα η κ. Μαίρη Παπουτσή.

ισχυρίζονται τινές νεόκοποι ιστορικοί μας, οι οποίοι, στο πλαίσιο μιας απαράδεκτης αντίληψης για το πώς πρέπει να διδάσκεται η ιστορία μας, αποσιωπούν τις χιλιομαρτυρημένες ταπεινώσεις των ομοεθνών μας, τους φόνους, τους βιασμούς και τις καταλυτικές στείψεις που υπέστησαν κείνες τις ώρες οι τραγικές αυτές υπάρξεις). Κι απέναντι, μέσα στο λιμάνι με τη θάλασσα της σωτηρίας, 21 πολεμικά πλοία των πρώην συμμάχων μας όχι μόνο να μην παρεμβαίνουν, αλλά και να ματαιώνουν με τον πλέον βίαιο και απάνθρωπο τρόπο τις τολμηρές απόπειρες μερικών να επιβιβαστούν σε αυτά.

Η αναληψία εκείνη των πρώην συμμάχων, χρωματίζοντας με τα πιο μελανά χρώματα τις ιστορικές μνήμες μας, ήρθε να δημιουργήσει ένα νέο εθνικό μύθο και για μια ακόμα φορά να υποδαυλίσει το προαιώνιο εθνικό συναίσθημα για τη διαρκώς αδικούμενη χώρα μας και τους κακούς συμμάχους και άσπονδους φίλους μας. Και μέσα στην αχλύ αυτού του μύθου θάφτηκε και το γεγονός της διάσωσης και μεταφοράς 300.000 περίπου προσφύγων της μαρτυρικής Σμύρνης στην Ελλάδα και κανείς, βέβαια, πλην των ιστορικών και ενδεχομένως των ερασιτεχνικά ασχολουμένων με την Ιστορία. Κα-

νείς δεν επιδίωξε να μάθει τι απέγιναν οι άνθρωποι αυτοί, που κυριολεκτικά εγκλωβισμένοι και δεινοπαθούντες, απεγνωσμένα ζητούσαν με κάθε τρόπο τη σωτηρία τους.

Αναμφίβολα ανάληψη υπήρξε η συμπεριφορά των κυβερνητών και των πληρωμάτων των πρώην συμμαχικών πλοίων που βρίσκονταν, κείνες τις τραγικές για την Ελλάδα ώρες, απέναντι στους πρόσφυγες της προκυμαίας της Σμύρνης. Διερωτώμαι όμως αν ποτέ στις διεθνείς σχέσεις και ιδιαίτερα όταν αυτές λειτουργούν υπό καθεστώς πολέμου, όπου το διακύβευμα για τα συμφέροντα του κάθε κράτους που εμπλέκεται είναι μεγάλο, επιβίωσε ίχνος ανθρωπισμού που απαιτεί σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή και ελευθερία, από τη στιγμή που υπερισχύει ο άτεγκτος νόμος της προάσπισης του εθνικού συμφέροντος για το κάθε κράτος. Τα πλοία που ναυλοκούσαν στο λιμάνι της Σμύρνης με θέα μια καιόμενη πόλη είχαν εντολή από τις κυβερνήσεις τους να τηρήσουν **αυστηρή ουδετερότητα** και αντιλαμβάνεσθε, υποθέτω, τι σήμαινε για τους στρατιωτικούς της κάθε κυβέρνησης οποιαδήποτε ανυπακοή στις εντολές των προϊσταμένων τους.

Πώς όμως τα πλοία αυτά της αναληψίας έγιναν «Πλοία της συμπόνιας», όπως διατεί-

Μερική άποψη της αιθούσης. Διακρίνεται ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ν. Σμύρνης κ.κ. **Συμεών**, ο Υπουργός κ. **Σηφουνάκης** καθώς και ο Πρόεδρος της Εστίας Ν. Σμύρνης.

νεται ο τίτλος του βιβλίου που παρουσιάζουμε σήμερα και ο συγγραφέας του σ' αυτή τη μελέτη του; Χάρη στις ενέργειες ενός ασήμαντου καθημερινού ανθρωπάκου που έφερε το όνομα **Asa Jennings**, ο οποίος, με την ιδιότητα και το χριστιανικό ήθος του ιεραπόστολου και με τη διορατικότητα να διαγνώσει και να εκμεταλλευτεί το αδιέξοδο που έτεινε να δημιουργηθεί για όλους τους άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενους σχετικά με την τύχη των προσφύγων, κατόρθωσε να απεγκλωβίσει δεκάδες χιλιάδες απελπισμένους πρόσφυγες και να τους μεταφέρει στην ασφάλεια της μητέρας πατρίδας.

Αυτήν την επισκιασμένη πτυχή της νεότερης ιστορίας μας, για τους λόγους που προανέφερα, μας αποκαλύπτει στην ιστορική τούτη μονογραφία ο ομογενής μας κ. Χρήστος Παπουτσής. Ερευνώντας πρωτογενείς (κρατικά έγγραφα, ημερολόγια κυβερνητών πλοίων, μαρτυρίες προσώπων κ.λπ.) και δευτερογενείς πηγές, αφού πρώτα ενέταξε τον πυρήνα της μελέτης του στον ιστορικό περίγυρο της εποχής εκείνης, περιγράφει βήμα-βήμα την προσπάθεια του Τζένινγκς να κινητοποιήσει όλους τους εμπλεκόμενους για να δώσουν επιτέλους λύση στο πρόβλη-

μα της τύχης των προσφύγων, το οποίο άρχισε πλέον να τους απασχολεί και από πρακτικής απόψεως. Έτσι, χάρη στις ενέργειες του Τζένινγκς, τα μέχρι πρότινος αδιάφορα και ανάλγητα πλοία των πρώην συμμάχων μας όχι μόνο δεν εμπόδισαν τη διάσωση και μεταφορά, αλλά συμμετείχαν σε αυτήν.

Ο συγγραφέας δεν παραλείπει να αναφερθεί με ιδιαίτερη έμφαση και θαυμασμό στη συμβολή του Έλληνα πλοιάρχου **Θεοφανίδη**, ο οποίος παίρνοντας πρωτοβουλίες που υπερέβαιναν τις αρμοδιότητές του μεσολάβησε ώστε οι Ελληνικές αρχές να δώσουν τελικά την άδεια (μετά από διαταγμούς που κάμφθηκαν χάρη στην επιμονή του Τζένινγκς) ώστε ελληνικά πολεμικά πλοία χωρίς τη σημαία τους, να εισέλθουν στο λιμάνι της Σμύρνης για να παραλάβουν τους πρόσφυγες και να τους μεταφέρουν στα ελληνικά νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

Το βιβλίο τούτο είναι ένα βιβλίο πραγματικά ανατρεπτικό, καθώς, ουσιαστικά, ρίχνοντας φως σε μία συσκοτισμένη πτυχή της ιστορίας του τόπου αποκαλύπτει την πραγματική ιστορική αλήθεια καταρρίπτοντας ένα ιστορικό μύθο και επιπλέον μας υποδεικνύει πώς πρέπει κανείς να βλέπει τα ιστορικά

Η κ. Αικατερίνη Καλογείτονα προλογίζουσα την εκδήλωση.

γεγονότα. Ο Asa Jennings δεν ήταν ούτε φιλότουρκος με επιρροή στους Τούρκους του Κεμάλ ούτε και φιλέλληνας. Υπήρξε **ανθρωπιστής** που αντιλαμβάνεται τον ανθρώπινο πόνο ανεξαρτήτως φυλετικών και εθνικών διακρίσεων. (Με αυτό το πνεύμα άλλωστε παρέμεινε στην Τουρκία για μερικά ακόμα χρόνια μετά την σπουδαία εκείνη πράξη του, συνεχίζοντας την αποστολή του). Ούτε οι πρώην σύμμαχοι και ιδιαίτερα οι Αμερικάνοι άλλαξαν αισθήματα και έγιναν αίφνης ευσπλαχνικοί και φιλάνθρωποι, πολύ δε περισσότερο οι Τούρκοι ρεβανσιστές του Κεμάλ. Απλώς, όταν η εκδικητική μανία των Τούρκων με όλες τις θηριωδίες που διέπραξαν σε βάρος Ελλήνων και Αρμενίων κάπως αμβλύθηκε, διαγνώθηκε το πρόβλημα που δημιουργούσε γι' αυτούς η παρατηνόμενη παραμονή των προσφύγων στην προκυμαία της Σμύρνης, ακόμη και παρά τη διαταγή του Νουρεντίν να βρουν τρόπο να φύγουν από την πόλη μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία. Την ίδια διάγνωση έκαναν και

οι στρατιωτικές και διπλωματικές υπηρεσίες των πρώην συμμάχων μας. Η διορατικότητα του Τζένινγκς διέγνωσε επίσης το αδιέξοδο και συνακόλουθα την ωρίμανση των συνθηκών ώστε να δοθεί λύση στο πρόβλημα.

Δεν είχε παρά να εκμεταλλευτεί την ιεραποστολική ιδιότητά του και την αμερικανική υπηκοότητά του (οι ΗΠΑ δεν είχαν αναμειχτεί στη στρατιωτική επέμβαση της Entente στη Μικρασία και διατηρούσαν άριστες σχέσεις με το κεμαλικό καθεστώς) και να δώσει τη δέουσα και επιθυμητή από όλους τους εμπλεκόμενους λύση στο πρόβλημα και το τέλος στο μαρτύριο των προσφύγων.

Το βιβλίο του Χρήστου Παπουτσιή, ρίχνοντας άπλετο φως σε τούτη την επισκιασμένη πτυχή της Ιστορίας μας, κατά την οποία η θετή πατρίδα του πήρε την πρωτοβουλία μέσω του συμπολίτη του Asa Jennings -της διάσωσης των μαρτυρικών ομοεθνών μας, συμβάλλει αποφασιστικά στην πρόοδο της ιστορικής έρευνας, και παράλληλα στη νηφάλια προσέγγιση της Ιστορίας μας».

Ο εκ των ομιλητών κ. Ιωάννης Μανούκας.

